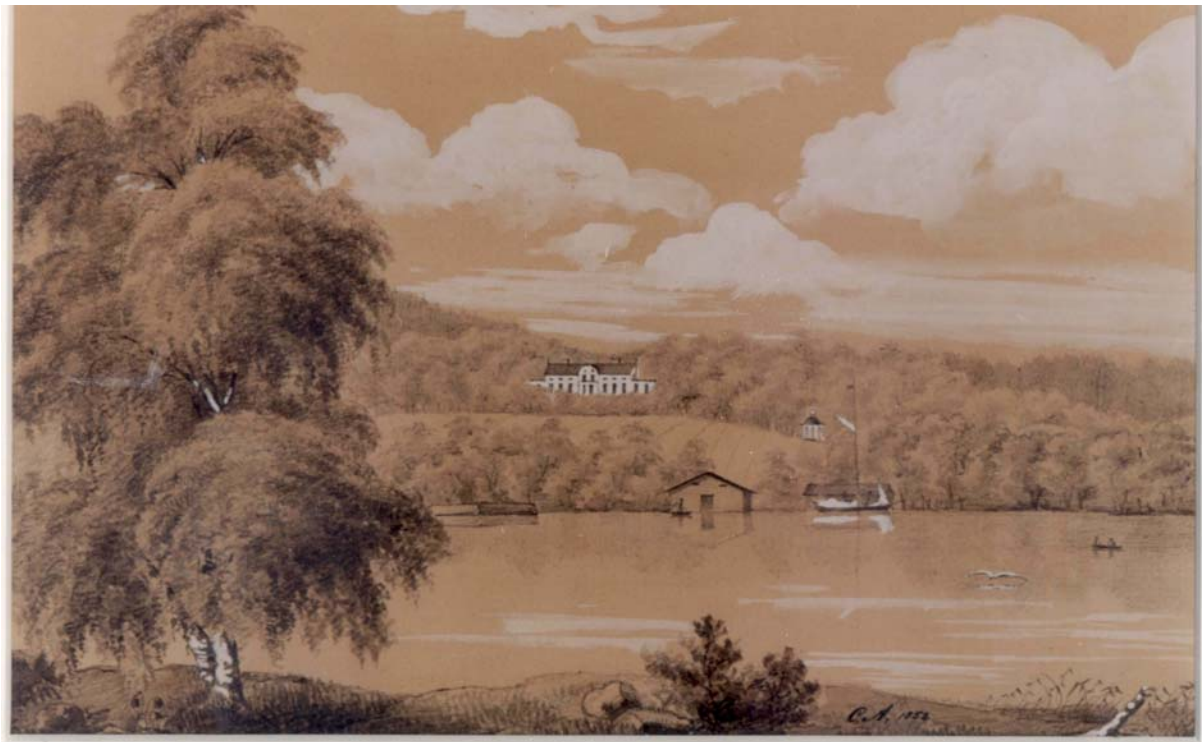

MARIA NORDENFELT

**DAGBOK FRÅN DALSLAND
SOMMAREN 1855**

**Sahlinska släktföreningen (Värmlandssläkten)
Uppsala 2004**

Inledning

I det ganska omfattande brevarkiv som Sahlinska släktföreningen omhändertagit efter Margit Sahlins bortgång – med hennes föräldrars och farföräldrars korrespondens – återfinnes en liten dagbok, prydligt präntad på tre med sytråd hophäftade och vikta ark. Dagboken fördes av Maria Nordenfelt sommaren 1855, då hon 22 år gammal vistades hos sin mors släktingar i Dalsland med uppenbar målsättning att nå fram till förlovning med Carl Yngve Sahlin (C Y S), som denna sommar vistades i sitt föräldrahem Christinedal i Fröskogs socken i Dalsland. Dessa förhoppningar infriades under sommarens lopp och efter två år av intensiv brevväxling gifte de sig den 4 juni 1857. Efter bosättning först i Lund 1857-1864, där C Y S var först adjunkt och sedan professor i praktisk filosofi, flyttade makarna till Uppsala, där C Y S från 1864 till 1894 innehade professuren i praktisk filosofi och 1876-1889 även universitetets rektor. Maria Sahlin dog år 1869 vid endast 37 års ålder i lungshot och efterlämnade då åtta barn.

Under 1850-talet hade nedgångstiden för de dalsländska järnbruken börjat och ett antal mindre bruk redan slagits ut. Om detta har dagboken intet att berätta. Däremot bekräftar den kortfattade dagboken bilden av de dalsländska bruken som en kulturellt högtstående miljö, där högläsning ur utländska romaner, diskussioner om händelser ute i världen (förmedlade genom utländska tidskrifter), musicerande och teater hörde till vardagen, samtidigt som friluftsliv - bad, ridning, segling och promenader till utsiktspunkter - omhuldades. Dagboken förmedlar även en tidstypisk religiositet och flärdfrihet – mat, dryck, kläder och smycken är ämnen som lyser med sin frånvaro.

Marias och C Y S:s son Enar Sahlin, 1862-1950, hyste på sin ålders höst tankar på att publicera en biografi över sin fader och gjorde i det sammanhanget en renskrift av dagboken, som han försåg med några anteckningar. Dessa återges här nedan i kursiv stil inom klamrar. Jag har tillfogat en liten fotnotsapparat med uppgifter hämtade från korrespondensen eller från tillgänglig biografisk litteratur.

På omslaget återges en samtida (1852) teckning av Claes Adelsköld med vy från Ärrsjön över Christinedal och ovan ett beskuret fotografi av dagboks författarinnan.

För Sahlinska släktföreningen i augusti 2004

Olle Sahlin

DAGBOKEN

d. 31^{sta} Maj 1855 – Afsked hemifrån, /från Granbäck vid Vätterns västra strand, nära Jönköping; öfverste boställe¹/ mer än vanligt ledsamt – hemtade prestbevis på Klämmestorp och tog avsked af de snälla människorna.

1 juni Reste med Hedenstjernas till G-borg – innerligt angenämt, med vackert väder första dagen och vacker väg den andra – och goda, älskliga reskamrater.

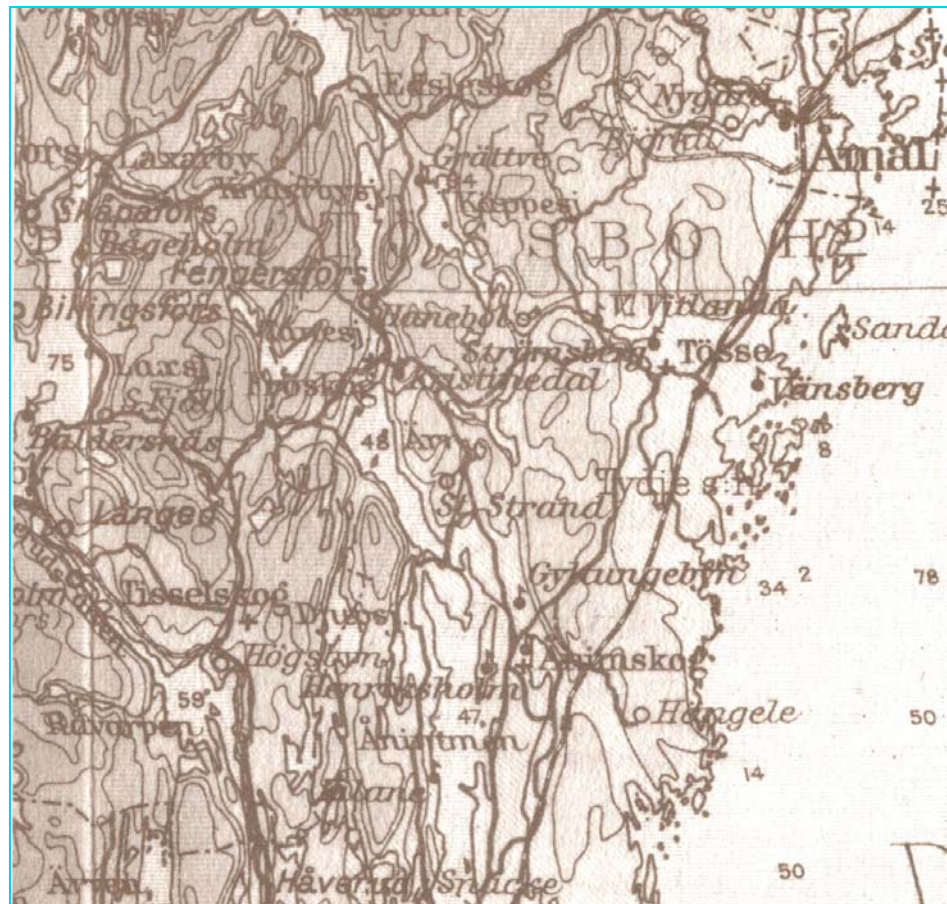
d. 2^{dra}, 3^{dje} och 4de hos Sophie F – träffade Leonard – nytt och gammalt.

d. 5te På ångbåt till W-borg, träffade H. Falk – reste med Jonas öfver Dykälla och Östersby² – kom hit /till Gyltungeby, Fru Stina Hülphers, f. Waern, Maria Nordenfelts mors faster³/ sent och blef hjertligt emottagen.

d. 7de Hos Amalia - godt och trefligt.

d. 8de Sahlins alla här – togo mig med till C-dal /Christinedal⁴/, innerligt kärt att se de snälla flickorna igen – lite gammal snö se'n i fjol... blåste snart bort och lemnade ren och lugn luft.

d. 10de Moster Stina /Hülphers/ der till middagen - öfverläggningar och rådfrågande af orakel, om jag skulle följa med hem eller ej – jag

¹ Maria Nordenfelt var född 1832 29/12 och således sommaren 1855 22 år gammal. Hennes far, Enar Vilhelm Nordenfelt, 1798-1868, var vid denna tid överste och chef för Jönköpings regemente och med sin hustru, Maria Elisabet Waern, 1807-1857, bosatt på överstebostället Granbäck i Bankeryds socken nära Jönköping.

² Dykälla och Östebyn var gästgiverier med reservhästar på landsvägen mellan Vänersborg och Åmål.

³ Christina (Stina), f. Waern, 1776-1864, var änka efter bruksägaren Grave Hülphers och ägde gården Gyltungebyn i Ånimskog intill sjön Ånimmen. Lotten Dahlgren har i sin bok "En svensk herrgårdssläkt" beskrivit henne som en ovanligt charmfull och behaglig människa.

⁴ Christinedal, bruk och herrgård i Fröskog i Dalsland, C Y S:s föräldrahem; föräldrarna var brukspatronen Mauritz Reinhold Sahlin och Christina, f. Svinhufvud i Westergötland.

höll i mig och följde med – tyckte också det var bra att taga Matts ur skolan – Dålig väderspåman – kunde ej se om solen sken...

d. 12de Hos Amalia, som vanligt / *hvarannan afton* /. Fru Palm och 4 döttrar der, bra och dugliga människor, men ej roliga, kanske mer mitt fel än deras – Sophie F. god och vänlig – hon är min vän.

d. 15de Flickorna Waern här – breff hemifrån, Gud ske lof ! Denna gång mycket efterlängtadt. – Stor glädje och innerlig tacksamhet att ega ett sådant hem och vara afhållen der !

d. 17de På H-holm /*Henriksholm*⁵/ - Martina och Fru Mina Fröding kommo på aftonen dit.⁶

Henriksholm från luften (ur Gunnar Unger, "Rapsodi i blått")

d. 18de Reste flickorna Waern /*från Baldersnäs*⁷/ - jag följde dem en halfmil och gick hem i storm och regnbyar, med lätt hjerta – ärlighet varar längst - skref hem.

d. 19de Åmåls marknad – Wendela, Emma och Axel voro der⁸ – köpte leksaker till Gudbarnen – breff från Mamma i Varberg.

d. 20de Jag beundrar Amalia – ibland de bästa hustrur jag känner – förtroligt breff från Louise.

---

⁵ Henriksholm, herrgård på en ö i Ånimmen, förvärvades år 1792 av Christopher Sahlin. Den övergick sedan till hans dotter Augusta, 1791-1854, g m brukspatronen Gustav Wohlfahrt, 1790-1857, vilka bebodde herrgården till 1850-talets början. Ny ägare blev då grosshandlaren i Göteborg Anders Fröding, 1802-1860, g m Augusta Bergendahl, 1811-1867. Deras dotter Amalia Fröding, f. 1831 och således jämnårig med Maria Nordenfelt, var året före gift med sedermera majoren Ferdinand Palm, 1823-1885, och dessa övertog sedan Henriksholm.

⁶ Amalia Frödings syster Martina, f. 1836, och faster Minna, f. Wideberg, 1815-1885, änka efter kaptenen Mauritz Fröding, 1804-1853.

⁷ Stina Hülphers' bror Carl Fredrik Waern d. ä., 1787-1858, på Baldersnäs, var Dalslands ledande bruksägare. Döttrarna Elisabeth, 1835-1898, och Christina, 1838-1864, sedermera g m brukspatronen på Hofors Casimir Petre, 1831-1889, resp. brukspatronen på Baldersnäs Matthias Waern, 1826-1891.

⁸ C Y S:s syskon Wendela, 1830-1856, g 1852 m brukspatronen Gustaf Bäärnhelm, 1822-1889, Emma, 1831-1893, och löjtnanten Axel Sahlin, 1825-1909. Maria Nordenfelt kände dessa tidigt; när Wendela dog 1856 skrev Maria N. att hon var hennes "första, bästa ungdomsvän". Under vintern 1855 hade hon tillsammans med C Y S varit fadder vid dop av Wendelas son Robert Bäärnhelm.

- d. 23dje Reste till Baldersnäs – voro uppe på C-dal en stund... var dum som undvek hvad som ej var att frukta ... klar luft – strömoln.
- d. 24de Hörde en vacker predikan af Thomander⁹ – Schuberts sånger förtjusande. Bedragen väntan helsosamt.
- d. 25te Otto O-d der – fjèr.
- d. 26te Ute tidigt, den herrligaste morgon och vittjade ref – badade – reste hem. På C-dal ingen hemma mer än Emma och Magistern¹⁰ – lugnt.
- d. 27de Ingenting serdeles – godt och trefligt att vara i ro – gick mycket ute – till Ånskog och Galmen.
- d. 28de Carl Ugglå, Åberg, Fröding, Fr. Waern här – skref till Leonard, M-a och Betty W-rt¹¹ /kapten Casper Wohlfahrts, C.Y.S:s kusin, hustru, Ånskog/ på aftonen Frödings och vi hos Amalia – Fru Mina utmärkt hygglig och angenäm – Bref.
- d. 29de De samma här.
- d. 30de Kort besök på H-holm – gick hem i stark middagshetta – hade en ljuflig hvilostund vid sjön med Lqts /Pastor Johannes Lindqvist – Louises förtroliga bref den 20de handlade väl om honom och skriftetalet/ herrliga skriftetal.¹²

Julii

- d. 1sta Böndag – Moster och jag gingo till Herrens bord – mig till stor välsignelse Gud vare lofvad! Innerligt ljuflig afton – de andra läste Midlothians Hierta¹³ och jag – hörde inte på – mina tankar och min glädje voro annorstädes.
- d. 2dra Midl. Hj. utmärkt rolig och väl skriven. På aftonen kom E. S. /Emma S., C.Y.S:s syster/ - hon sade sig ej hava vågat resa ensam... Jag har ledsnat vid att observera väderleken och tänker upphöra dermed. – Emma stannade här några dagar.
- d. 3dje Sutto inne och läste hela dagen. Godt och förtroligt med Emma om qvällarna.
- d. 4de Knäckebrödsbak, som alltid ger mig större frihet – Emma och jag ute i skogen och plockade Linnéa – skönt fast det ej var Gylsviksberget . Hon reste på afton och jag åkte med, nära halfvägs – många planer att få vara länge tillsammans – troligen utförbara - L-t Palm kom hem – sig fullkomligt lik - hade med sig ett innerligt snällt bref från M-a.
- d. 5te Bak o. frihet – skrifver till Louise. Martina Fr /Fröding/ sjuk.

⁹ Johan Henrik Thomander, 1798-1865, domprost i Göteborg och från 1856 biskop i Lund.

¹⁰ Magistern var väl C Y S, som 1851 hade blivit philosophie magister i Uppsala; magistertiteln motsvarade vid denna tid fil.dokortiteln.

¹¹ Betty Wohlfahrt, f. Kobb, 1825-1905, g 1852 m kaptenen Caspar Wohlfahrt, som ägde Ånimskogs gård.

¹² Maria Nordenfelts syster Louise, 1834-1893, gifte sig först fyra år senare med sedermera prostén Johannes Lindqvist, 1820-1884.

¹³ Historisk roman av Walter Scott, i svensk översättning 1824.

d. 7de På H-holm – Martina bättre.

d. 8de Dito – Hr Josephson – planer att få ta lectioner gingo upp i rök.

d. 9,10,11te Mossrök – plågsamt. Började Ivanhoe¹⁴ – Föll af hästen d. 9de men steg upp oskadd, Gud ske lof!

13de Reste till C-dal på qvällen för att undvika röken, Sophie F. följde med.

14de Läste Zanoni¹⁵ och gick på Gylsviksberget med Lt H /*Hugo Sahlin, C.Y.S:s bror*/.

15de Söndag utan synlig Gudstjenst – middagsbjudning på H-holm – Bref hemifrån.

16de Zanoni– åkte till Hesselskog /*Edsleskog, moderförsamling till Fröskog*/ med säker kusk, utmärkt vackert - ... tilltagande solsken - / vintersol.

17de Ute tidigt ensam – Zanoni, alltid rolig – sutto på trappan hela f. m. och hörde läsas en beskrifning öfver Krim¹⁶.. och historien om Maria Potovsky.

18de Emma och jag ensamma hela förmidg. – ef. m. en promenad upp på Fröskogb/*erget*/... omöjligt att undgå märka när solen skiner så att det gör ondt i ögonen – reste hem – Aminoffs här – bref från M-a – hopp att komma hem snart.

19de Fru M /*Martina* / Fr /*Fröding*/ här på afsked – talte allvarligt med Emilia och de andra – skref hem – och till Stina Wolcker.

20de Läste Sjöfröken¹⁷ - storm – orediga drömmar – Aminoffs trefliga, Frödings och Hjertas här.

21ste Dito, dito, do., do. Tröttsamt för fötterna åtminstone.

22de Hörde en tråkig predikan af Lindbom¹⁸ om förnöjsamhet, “denna vackra älskliga dygd”.

23dje Sigrid och jag följdes åt uppföre parkvägen.

24de På H-holm – spelade proverben.¹⁹ Bertha utmärkt vacker i costume. – Räddade en canariefågel.

26te Reste Aminoffs, tomt efter dem - sträng räfst, banden hårdare tillknutna på fången, som höll på att göra sig lös – har sedan hållit sig vackert stilla – undrar när och huru detta skall sluta. På aftonen hemtade 1-t Palm mig med segelbåt till H-holm, derifrån vi gjorde en utfärd

---

¹⁴ Walter Scotts bekanta roman ”Ivanhoe”, som 1821-1822 kom i svensk översättning.

¹⁵ Zanoni, esoterisk roman om Rosenkreuzare av Sir Edwin Bulwer-Lytton, 1803-1873.

¹⁶ Vid denna tid pågick Krimkriget mellan å ena sidan bl. a. England och Frankrike och å andra sidan Ryssland.

¹⁷ ”Sjöfröken”, svensk översättning av Walter Scotts romantiska skaldestycke ”The Lady of the Lake”.

Huvudperson är en ung adelsdam som placerats på en ö i en insjö – ett tema som bör ha roat de unga damerna på Henriksholm.

¹⁸ Johan Lindbom, 1800-1858, komminister i Tösse, Dalsland.

¹⁹ Proverb - enaktskomedi som illustrerar innebörden i ett ordspråk eller en sentens.

till Sörknatten²⁰ – utmärkt roligt med vackert väder och vidsträckt utsigt – låg öfver natten på H-holm.

27de Läste Hamlet och Sommarnattsdrömmen²¹ – åkte hem med Amalia.

28de Hos Amalia - blef hindrad från att rida ut – af consideration eller feighet ?

29de Hörde en bättre än vanligt predikan af L-bm. På H-holm om aftonen – omöjligt att få en enda söndag i fred – vore jag väl hemma igen ! – vi rodde ut sjelfva på sjön, Hr Fröding stod på land som en höna med ankungar, och förstörde nöjet för oss med böner att vi skulle komma i land.

30de Mina ögon bättre /här talar Maria N. första gången om sitt onda i ögonen, som förföljde henne hela förlofningstiden/ så att jag kunde läsa i Roos bibelförklaringar²² – godt och upplifvande - red kl. 6 till C-dal, gjorde upp rendez-vous med Emma, fick hjälp att öppna grinden... och red hem i regn och mörker – utvärtes.

Christinedal (foto JohanLundberg)

Augusti

1sta Ingenting

2dra Gick till H-holm, badade, tog afsked af Hjertas²³ – spelade hela ef. m. i st. för ... - rätt nyttig öfning – sorgligt att ej gå igenom med heder – Skref till Louise och lånade henne kikaren sedan jag brukat den sjelf utan att kunna urskilja någonting tydligt.

---

²⁰ På Sörknatten inspelades på 1980-talet filmen "Ronja Rövardotter".

²¹ Shakespeares "Dramatiska arbeten" utgavs i svensk översättning av C. A. Hagberg 1847-1851.

²² Den tyske teologen Magnus Friedrich Roos, 1727-1803, skrev uppbyggliga bibelutläggningar, som i Sverige särskilt lär ha uppskattats i schartuanska kretsar.

²³ Amalia Frödings faster Wilhelmina, 1805-1878, g m Lars Johan Hierta, 1801-1872, Aftonbladets grundare.

3de Emma här med sköld – solsken (?) - jag gjorde tjänst som uppasserska.

4de Red till Östersbyn /*halfvägs till Christinedal*/ der Emma och Selma voro mig till mötes.

5te Amalias födelsedag – vi blefvo hemtade från kyrkan för att se på utklädningsparader. – Allvarlig räkenskapsdag – på H-holm om aftonen.

6te Godt och vänligt med Sophie Frölander. Fru Bergmark odräglig. Började der Talisman.²⁴

7de Mötte Emma på vanligt ställe – hon bestämdt öfvertygad om hvad jag starkt betviflar – innerligt vänlig – vid hemkomsten fann jag Moster liggande på soffan med vrickad fot, mycket plågad.

8de Trådde i sölf²⁵ och körde lass med Maja – stort tålamodsprof.

9, 10de Synd om moster Stina som var tvungen att sitta stilla. På H-holm en stund.

11te Satte iglar på Moster i stället för att möta Emma – Katastroph – jag hade Mll Ulrikas rôle, spelade den ej så con amore som hon – for till H-m kl. 8 och såg en illumination till firande af Berthas och Sophies födelsedag.

12te Fadderskap på B-näs /*Baldersnäs*/ som jag skulle hafva varit med om – satt hemma hos Moster i stället – ännu en plan att få spela för Josephson²⁶ gick om intet – tillika med en annan.

13de Moster Stina ifrig att få mig till C-dal (välvilja att skjuta på ödet åt det håll man önskar, fast man visst inte vill vara Kjerstin Giftasknif). Jag skulle ha ridit på f. m. men blef uppehållen af någon som trodde sig, genom sin omsorg, stiga i min vänskap – (det kunde också behövas, men går inte så lätt). Red verkligen på ef. m. De gamla Sahlins hemkomna. Farbror klen²⁷ - ... Solen sken klart på ”en sten, som ej kunde värmas” (den gången). Selmas födelsedag firades med tal och skålar – hemvägen, i mörkret på en klen häst, var ett tragiskt slut.

14de Huru ofta skall jag förlåta min broder, äro 7 resor nog ?! Huru skall jag lära mig att förlåta och tåla ! Bref hemifrån – Martina och Bertha här – Stina Helin²⁸ kom för att tala vid fru B – Moster Stina sjuk.

15de Stina fick godt hopp – Mötte Emma – fick det första vänliga leende på 4 år, af Axel, på landsvägen.

---

²⁴ Folkklustspelet ”Det Talisman” (1840) av österrikaren Johann Nestroy, 1801-1862.

²⁵ Sömnad med silvertråd?

²⁶ Tonsättaren och grundaren av Orphei Drängar Jacob Axel Josephson, 1818-1880. C Y S skriver i brev under hösten s. å. att han nästan dagligen äter middag med Josephson och att denne då ofta berömmar Marias musikalitet.

²⁷ Mauritz Reinhold Sahlin dog året därpå vid 66 års ålder.

²⁸ Stina Helin, f. von Wolcker, 1814-1895, g m fanjunkaren Richard Helin.

16de Skref till Leonard och Louise. På ef. m. alla Sahlins här – Emma skrämde mig med fausse alarme... Storm (Scirocco), snarlikt Atterboms "Solstrålarna -- tillhopa" et c. – spioneri utan framgång – klen sömn och varm glädje.

17de Bref från B-näs om förändrad resplan; och från Leonard – bekymmersamt att rapportera och vara illa underrättad. Moster Stina litet bättre, matt och stilla.

18de Försmädligt prat och intresse – fick veta en plan att fösa tillsammans tre par delinquenter, utan att kunna hindra det.

Ungdomsbild av C. Y. Sahlin – teckning av J. L. Sikberg (Värmlands Nation i Uppsala, ur "Nationen och Hembygden" II)

19de Smög bort ett brev till L-d. Godt och ljufligt i kyrkan – Prosten predikade vackert om Phariséen och Publicanen. Gud misskunda Dig öfver mig, syndare, som ej bättre utfört Ditt uppdrag ! På ef. m. Waerns här på resan till Paris – lågo öfver natten.

21sta Sorgligt afsked af Stina Helin som reste till sitt nya hem – hvad går hon till mötes?

22dra Kom Cathrina Wolcker²⁹ – Moster Stina frisk.

25te Testamente.

26te Fadderskap – jag stod emot Yngve och vågade ej se på Honom mer än en gång - ... varmt och soligt – angenämt – brev från Emma med bjudning till C-dal.

27de Reste på morgonen till C-dal.- upprörd och glad, men utan att vänta något serdeles – Gradmans³⁰ der – ute och promenerade på förmiddagen – Ef. m. blef jag med afsigt lemnad ensam med Yngve -- ... glädje glädje glädje och varm tacksamhet. Kunde omöjligt sansa mig eller hålla mig stilla – blef innerligt kärleksfullt emottagen af Föräldrar och syskon – Gud välsigne dem alla! Och honom som ville förena sitt öde med mitt och trodde att jag skulle kunna medverka till hans lycka – måtte han aldrig, aldrig få skäl att ångra det!! Låg öfver natten – vore alla sömnlösa nätter så korta och lyckliga som denna för mig!

28de Var tidigt nere i hvardagsrummet och hade en angenäm stund – reste hem med Gradmans och uthärdade ståndaktigt alla frågande blickar som skötos mot "förskansningen" –

²⁹ Catharina von Wolcker, f. Palm, 1827-1891, g m fanjunkaren Anders Edward von Wolcker

³⁰ Häradshövdingen Teodor Gradman, 1807-1867, och hans hustru Hilma, f. Bäck, 1825-1891, C Y S:s kusin, dotter till krigsrådet Johan Ludvig Bäck och Aurora Sahlin.

Hos Amalia om aftonen och höll på att tappa vantarna då dörren öppnades och – mina tankars föremål stod der lifslevvande!

29de Middagsbjudning på H-holm – jag och Cathrina gingo dit på f. m., ifrån Betty Wft /Wohlfahrt, C. Y. S:s kusin, Ånskog/ men det var inte mitt fel – skymningen i tornrummet - .. åkte hem med Farbror Sahlins – med vis à vis.

30de Kärt besök tidigt på f. m. Sednare Waerns – olägligt – sist Matts Waern – dito – skref till Far.

31ste Reste vi till C-dals – fick lof att bita hufvudet af blygseln då ingen gjorde hemlighet af saken. Var ute ensam med Yngve och hade innerligt roligt – Tog afsked af de gamla – och af någon annan för två hela långa dagar!

September

1sta Afsked af Frödings – måste taga emot gratulationer – en lång dag.

2dra Söndag – nattvardsgång – mina tankar och varma böner följde de kära i Fröskog.

3dje En glad stund och afsked.

4de Packning.

5te Reste vi – vänligt afsked af Amalia och Aminoffs – kommo till Nor.³¹

6te På Nor – gick till Höglunda och hade roligt i tankarna.

7de Till C-hamn – Mamma och Louise redan der – alla vänliga och deltagande – innerligt kärt att vara hos dem igen! Väntade och skickade Åke med bud.

8de Väntan – kl. 12 kom Yngve – vi gingo till Farmor³² – bref med samtycke från Pappa – och ett från Anna.

9de Vackert i kyrkan – bäfvade för att få veta en förfärlig sanning.

10de Slägtingarna bjudna hos Moster – bekymmer som slutade med att jag skref till Yngve, det första brefvet – om en frack!

11te Godt och kärt med Yngve – reste till Lassegård³³ – barndomsminnen på det gamla stället – Yngve med – så innerligt snäll – jag trodde aldrig det var möjligt att hålla af någon så som

---

³¹ Kyrkoherden i Nor Olof Arrhenius, 1797-1878, var gift med Maria N:s mors kusin Eleonora Uggla, 1813-1872, dotter till brukspatronen på Svaneholm Leonard Magnus Uggla och Maria Åberg.

³² Anna Wilhelmina, f. Posse af Säby, 1779-1858, änka efter brukspatronen på Björneborg Johan Niclas Nordenfeldt, 1759- 1825.

jag gör – men det skulle också vara en sådan människa för att kunna det – (som han är, din ordryttare).

12te Ute och gick åt Niclasdamm – fick en stor tyngd lyftad från mitt hjerta och varm glädje satt i stället.

13de 14de Soligt och godt.

15de Slut på den korta tiden – ansträngning att svälja ned gråten då kärran svängde om hörnet – Vi reste kl. 11 – sorgligt att skiljas från de kära gamla – Synd om Moster Stina som skulle åka ensam den långa vägen ! Sophie följde oss ett stycke på väg – Vi kommo till Wahlholm³⁴ på qvällen – jag njöt af att få veta att Die Gedanken sind frei³⁵ och begagnade min friska Sympathi af och med Louise – kärt att få vara ensam med de mina.

16de S -, vackert och trefligt på Wm /Wahlholm/. Moster Stina³⁶ så snäll och varmhjertad - Hon föreslog mig att skriva till Yngve och jag lät ej säga mig två gånger – det var så längesedan jag fick säga honom ett ord.

17de Började Mathei ev. tillsammans med min vän³⁷ – innerligt godt att veta att våra böner och tankar möttes – Kommo till Sköfde, träffade gamla Cajsas – och till Claestorp på qvällen.

18de På C-torp – började längta hem.

19de Kommo vi äntligen hem ! Anna så snäll och vänlig – hade klädt med blommor och ställt till så trefligt. /Resan och arket slut. Ingen antydning om fortsättning/.

---

³³ Lassegård, gård invid Björneborg i Värmland. Dit flyttade Maria N:s morföräldrar brukspatronen Leonard Magnus Waern, 1770-1854, och hans hustru Cilla, f. Tranchell, 1775-1863, under 1840-talet. Ungdomsbild av den senare ovan.

³⁴ Wahlholms säteri i Västergötland, invid sjön Skagern, ägdes vid denna tid av landshövdingen Jonas Waern, 1799-1868, Maria N:s morbror.

³⁵ "Die Gedanken sind frei" – tysk folkvisa, populär på 1800-talet.

³⁶ Stina Waern, f. af Geijerstam, 1805-1878.

³⁷ Av brevväxling framgår att Maria N. och C Y S överenskommit att var och en på sitt håll vid en viss tid varje morgon läsa ett bibelstycke.